

het regelen — om gezelschappen te verplichten tot een minimumpercentages eigen inkomsten verraadt de liberale inspiratie van het ontwerp. Het is zelfs wat akelig de minister, in een interview, de term 'resultaat' enkel te horen gebruiken als een synoniem voor 'eigen inkomsten'. Alsof de kwantitatieve publieke bijval het enige criterium is voor een artistiek of maatschappelijk resultaat. Laatste opvallende vernieuwing: uit de Raad voor Podiumkunsten, de opvolger van de R.A.T., worden de professionelen ('een bezoldigde functie' bij een gezelschap of werkplaats) geweerd. De Raad wordt elke twee jaar voor één derde vernieuwd, en de toepassing van het cultuurpact wordt niet expliciet geëist.

Dewael of Vandenbroucke? Barabas!

Op zichzelf is het ontwerp-Dewael een radicalere poging om het theaterbestel te vernieuwen dan het voorstel-Vandenbroucke. Maar de theoretische versoepeling van de procedures zal in de praktijk niet veel betekenen, gezien de ingewikkelde subsidiëeringsregels.

Voor projecten en werkplaatsen dreigt helemaal het bureaucratische drijfzand. De op 'jonge kunstenaars' afgestemde regels zijn bovendien al te strak, te pietluttig zelfs, geformuleerd. Ze staan ook de artistieke continuïteit en profilering van de werkplaatsen in de weg. Het Kaaitheter bv., momenteel als receptief productiecentrum gesubsidiëerd, zou met geen enkele van 'zijn' kunstenaars (A.T. De Keersmaeker, Jan Lauwers, Josse De Pauw,...) kunnen verder werken: zij hebben teveel ervaring...

De Raad voor Podiumkunsten — wie kan er nog inzitten? Critici, wetenschappers, beheerders: is dat gegarandeerd beter dan directeurs en acteurs? — zal nog meer dan voordien verplicht zijn op te treden als een waakhond van het decreet, in plaats van tijd en energie te kunnen steken in gefundeerde evaluaties en beleidsvoorbereidend werk.

De afschaffing van de verplichtingen van de lokale besturen maakt het geheel overzichtelijker maar dreigt in de praktijk te leiden tot een netto vermindering van het globale bedrag van de theatersubsidies. De stadsbesturen kunnen nu de kunst zonder gevaar voor terechtwijzing wegsaneren. Bovendien wordt op een gemakzuchtige manier een broodnodige discussie over de verdeling van de verantwoordelijkheden in het kunstbeleid uit de weg gegaan.

De enige reële vooruitgang in verband met de — op basis van het vorig decreet totaal mislukte — cultuurspreiding is het voornemen toelagen te voorzien voor kunstfunctionarissen in de culturele centra: een magere correctie op de socio-culturele middelmaat.

Een 'kleinigheid' nog: 'Vlaamse dramaturgie' wordt nog steeds omschreven als een 'opdracht aan een Vlaams toneelauteur', een definitie die nog dateert uit de tijd van de creatiepremies van voor het decreet van '75. Dat het productieproces in het theater een ander intellectueel verloop is gaan kennen in het afgelopen decennium, is nog niet tot in de kabinetten doorgedrongen.

Deregulering a.u.b.

Enkele algemene opmerkingen bij zoveel plotse wetgevende ijver. Geen van beide decreten verwijst naar het kritieke punt van de meeste, vooral grote gezelschappen, namelijk de beheersvorm. Dit ondanks het feit dat de Raad van Advies in haar vorige samenstelling in 1988 in haar eindadvies stelde: "...een aangepaste beheersvorm (is) een absolute voorwaarde. Bedoeld is een structuur die moet toelaten op alle mogelijke niveaus de vereiste beslissingen te nemen. Inzonderheid bij het beheer van gezelschappen door stedelijke overheden wordt een groot vraagteken geplaatst."(1) Ondanks het slechte Nederlands een juist standpunt. Ofwel gedraagt het stadsbestuur zich als een 'mijn kind, schoon kind'-vader ten opzichte van het plaatselijke ensemble, ofwel voelen de enthousiaste, maar nostalgische schoolmeesters-beheerders zich bedreigd bij elk artistiek risico dat niet meteen in meer geld of meer prestige omgezet wordt. Twee symptomen van een ruimer probleem, nl. de macht van de traditie — institutionele tradities zijn onzinnig in het theater, zoals bijv. uit het Nederlandse theaterbeleid blijkt — én de macht van de zakelijke leidingen, die zich door Dewaels eigen-inkomstenclausule nog gesterkt zullen weten. De contracten tussen overheid en gezelschap — naar Frans model — die het voorstel-Vandenbroucke bevat kunnen een actievere overheidsinteresse voor het artistieke beleid bevorderen, maar structureel lijken ze eerder als uitweg (of vluchtweg) voor de decreet verplichtingen dan als uitgewerkt alternatief in de ontwerp tekst ingeschreven. Beheersstructuren zullen opnieuw ontworpen of aangepast worden in functie van politieke of subsidietechnische opportuniteit — van 'deregulering' is er in geen van beide teksten veel te merken — en niet vanuit de eisen van het artistieke proces. Het cruciale probleem is daarmee aangegeven. Hugo de Greef schetste ooit, in een bijdrage van Ons Erfdeel (2), de krachtlijnen voor een nieuwe theaterpolitiek. Hierin formuleert de overheid, als vertegenwoordiger van de gemeenschap, de behoeften aan theatervoorzieningen: dat is het publiek initiatief. De kunstenaar formuleert zijn institutionele verlangens — het artistieke initiatief — en beide componenten vinden elkaar, zo rechtstreeks mogelijk (liefst zonder adviesraden, vindt de Greef) in een dynamisch theaterbeleid, dat telkens direct kan inspelen op

de gewijzigde uitdrakkingsvormen, publieksgedrag, maatschappelijke verantwoording. Deze ontwerpdecreten zijn eenzijdig regulerend, geven geen breder kader aan waarbinnen een wisselwerking kunstenaars-beleidsmensen vruchten kan afleveren. Aan het slecht functioneren van de bestaande beleidsinstrumenten — een leeglopende, niet au sérieux genomen of politiek verziekte administratie, de stoelendans op de kabinetten en daarbovenop de bemoeizucht van de partijcellen — wordt niets gedaan. Behalve het stellen van een tijdslimiet, in het ontwerp-Dewael zelfs met een sanctie: niet op tijd belissen betekent het handhaven van de vorige subsidie. Toch een stokje achter de deur. Door de aard van het politiek initiatief — een decreet met regels voor erkenning en subsidiëring: men vraagt zich blijkbaar niet af of dit een efficiënt politiek instrument is, zo'n logge wet — blijven dan ook vele deelproblemen onbesproken: de specifieke behoeften van het kinder- en jeugdtheater (meer dan een kwestie van 'subsidies maal drie'), de receptieve sector (kunst in de culturele centra, de verhouding receptieproductie in de werkplaatsen). Er zijn wel aanzetten, maar de visie is onduidelijk. We zullen, vooral na het parlementair reces, wel veel horen over de evolutie van het wetgevend werk. Geen van beide teksten zal zonder meer aangenomen worden. Hopelijk wordt het resultaat niet het zoveelste Belgische compromis, maar wordt er een fundamentele discussie gevoerd. We zijn op onze hoede, zonder illusies weliswaar.

Tenslotte nog dit: er is natuurlijk gewoon veel te weinig geld beschikbaar voor het theater, ondanks het zelfbewuste gezwaai met optimistische statistieken door de minister. Wat de ene hand geeft, neemt de andere: dat is al zo lang een politiek gebruik, dat het haast een principe gaat lijken. De minister goochelde met een 'hoog' cijfer (700 miljoen) dat hij in verband bracht met zijn ontwerp-decreet. Maar als je de huidige budgettaire realiteit bij elkaar optelt — theaterdecreet, plus de projectenpot, plus ballet en dans, plus allerlei — dan is het verschil met Dewaels 'indrukwekkende' cijfer veelbetekend. Aan zo'n doorzichtige misleiding heeft de theaterpraktijk geen behoefte.

Klaas Tindemans

(1) Eindverslag over de werking van de Raad van Advies voor de Toneelkunst in de jaren 1984-1987, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 1988.

(2) Hugo de Greef, "Meer vrijheid voor het theater." in Ons Erfdeel, april 1986.